

HENRI DÉRICOURT

– BRIT KÉM, NÁCI INFORMÁTOR, LAOSZI DROGCSEMPÉSZ

A francia születésű brit ügynök, Henri Déricourt úgy küzdött a náci megszállók ellen, hogy közben a hírhedt Gestapónak is jelentett. A háborút követően mégis elkerülte az akasztófát, és Indokínában telepedett le, ahol a korzikai maffia drogcsempészeként folytatta tovább az életét.

Szerző: Fazakas László

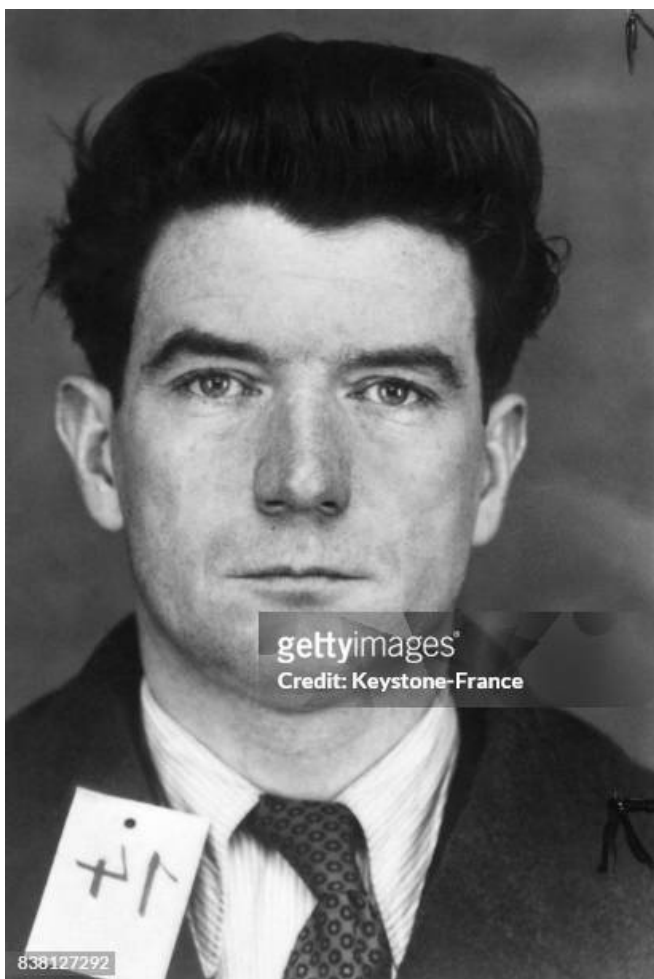
Az 1909. szeptember 2-án született Déricourt meglehetősen szegény körülmények között nevelkedett. A szülei keresetéből szinte semmire sem futotta, ezért eltölte, hogy ő nem fogja nélkülözve leélni az életét, és mindent megtesz annak érdekében, hogy mihamarabb meggazdagodjon. A pénz iránti sovárgásán túl azonban volt egy másik szenvedélye is: gyerekkorától kezdve rajongott a repülésért. Charles Lindbergh, a híres amerikai pilóta volt az egyik legnagyobb példaképe, akinek tet-

teitől motiválva az ifjú Déricourt is korán „szárnyra kapott”. Alig 21 évesen már a francia légierő kötelékében szolgált, majd röpké két év múlva egy légitársaság tagjaként folytatta karrierjét. Ez utóbbi viszont csak rövid ideig tartott, hiszen az 1930-as évek közepétől ismét a komolyabb dolgok iránt kezdett érdeklődni. Ennek értelmében a spanyol polgárháború aktív szereplőjévé vált, bár az itt folytatott tevékenységéről vajmi kevés információ maradt fenn. Az egyik ilyen alapján Déricourt repülőket kellett szállítson a spanyol

köztársasági hadsereg számára Barcelonába. Feltehetően mindezt az Air Bleu nevet viselő postaszállítóra szakosodott légitársaság alkalmazottjaként, de a francia hírszerzés megbízásából tette.

Déricourt ezekben az években két olyan emberrel ismerkedett meg, akik a későbbiekben jelentős mértékben befolyásolták az életét, és egyúttal a róla kialakult vádaknak, valamint összeesküvés-elméleteknek is alapot adtak. Az egyiket Nicolas Bodingtonnak hívták, aki ekkor még csak újságíróként kereste kenyerét, de a háború kitörését követően a SOE (Special Operations Executive) F szekciójának műveleti tisztje lett. A másik személy Karl Bömelburg volt, a párizsi Gestapo későbbi vezetője.

A háború kitörésekor Déricourt utánpótlást szállított a német határnál állomásozó francia csapatoknak, majd egy bombázó tesztpilótája lett. Ám a nácik háborús gépezete gyorsan térdre kényszerítette Franciaországot, ezért más foglalkozás után kellett néznie. Feltételezések szerint már ekkor feltérképezte a feketepiaci kínálat lehetőségeit, de valamilyen oknál fogva mégis

Minden gyanakvás ellenére a SOE ügy gondolta, hogy Déricourt megéri a kockázatot, ezért beszervezték és kiképezték.

a tisztas munká mellett döntött. Már amennyire tisztességesnek lehetett nevezni azt a munkát, melyet a nácik által kreált Vichy-kormány biztosított. Déricourt azonban a legtöbb honfitársával ellentétben, nem akadt fenn ezeken az erkölcsi kérdéseken, mivel a morális dolgok kevés pénzzel kecsegtettek. Ennélfogva az ifjú pilóta habozás nélkül munkát vállalt a nácik bábállamaként működő Vichy-Franciaországban.

Ebben az évben más jelentős eseményekre is sor került: Déricourt megházasodott, ám a kapcsolatáról az újdonsült feleségével, az egymás iránti érzelmeikről szinte semmi konkrétum nem áll az utókor rendelkezésére. Állítólag szerette a feleségét, de nem tartozott a hűséges férjek közé, ugyanis egy Julianne Aisner nevű lánnyal a házassága előtt, alatt és után is viszonyt folytatott. Ez egyáltalán nem meglepő, ha figyelembe vesszük a róla szóló jellemzéseket, melyek szerint Déricourt egy „szellemes, magabiztos és rendkívül meggyőző sármőr hírében állt, különösen a hölgyek körében”. Mindazonáltal úgy hírtett róla, hogy „elég gátlástalan és arrogáns volt ahhoz, hogy azt higgye, bárkinek túljárhat az eszén – de természeténél fogva olyan ember volt, aki nem szúrta hátba a barátait”.

A SOE kötelékében

Déricourt tehát a szegénytelen Vichy-Franciaországban maradt, ám egy idő után elégedetlenné vált, és feleségét hátrahagyva Gibraltárra szö-

A **Special Operations Executive** (röviden SOE, magyarul a Különleges Műveletek Parancsnoksága) nevet viselő titkoszolgálatot 1940. július 22-én hozták létre Winston Churchill jóváhagyásával. A SOE legfontosabb feladata, hogy a nácik által megszállt európai országokban hírszerző, felderítő, szabotázs és dezinformációs műveleteket folytasson. De a merényletek és célzott likvidálások végrehajtásától sem zárkóztak el. Ezek mellett az antifasiszta mozgalmak, ellenállók támogatását szintén prioritásként kezelték. A szervezet elsősorban operatív jellegű volt, vagyis az akciók tervezése, koordinálása, logisztikai és információs támogatása tartozott hozzá. Legismertebb műveleteik közé tartozik Reinhard Heydrich SS-tábornok meggyilkolása, vagy a nehévizet előállító norvégiai komplexum elleni támadás. A SOE Magyarországon is megpróbált ellenállást szervezni, ám ez végül az ország speciális helyzetéből fakadóan, nem sikerült.

Az **F szekció** (French Section) a SOE egyik alosztályaként működött, mely kifejezetten a Franciaországban zajló titkos műveletekkel foglalkozott. 1941 és 1944 között majdnem félezer ügynököt „dobtak át”, akik jelentős károkat okoztak az ott állomásozó német csapatoknak, további tevékenységükkel nagyban elősegítették a szövetségesek partraszállását. A működésüknek azonban ára volt. Többüket ugyanis elfogták és jó esetben koncentrációs táborba vitték, rosszabb esetben agyonlőtték.

French Resistance fighters discuss plans after receiving a drop of weapons from the British. F-Section of the British SOE was mandated to aid resistance groups across France in an effort to mislead the Germans. .jpeg

kött. Itt természetesen a brit kémelhárítás keze közé került, akik alapos kihallgatásnak vetették alá. Az angolok mindent meg akartak tudni róla: ki ő, miért szökött meg és mik a céljai. A friss fogás azonban a SOE-nak is feltűnt, akik a Déricourt készségeiről szóló jelentést olvasva, igen csak nagy reményeket fűztek hozzá. Azt viszont már kevésbé vették figyelembe, hogy az elhárítás képtelen volt egyértelmű megállapítást tenni Déricourt valós szándékairól.

Minden gyanakvás ellenére a SOE úgy gondolta, hogy Déricourt megéri a kockázatot, ezért beszervezték és kiképezték. Ebben nagy szerepe volt régi barátjának, Nicolas Bodingtonnak, aki ekkor már az F szekció magas rangú parancsnoka volt.

1943 januárjában, a frissen kiképzett Déricourtot „átdobták” Franciaországba. Valahol Orléans közelében ért földet, majd innen Párizsba utazott, ahol ismét találkozott hátrahagyott feleségével. A SOE azzal bízta meg Déricourtot, hogy keresen veszélytelennek minősülő landolóterületeket, küldje el a koordinátákat és készítse elő a terepet az új ügynökök érkezésére, valamint szállítsa őket biztonságos helyre.

A gyanú árnyékában

Déricourt kiválóan végezte a feladatát, és rengeteg átdobott ügynököt juttatott biztonságos helyre, ám különös módon a Gestapónak mégis sikerült felszámolnia szinte az egész franciaországi SOE-hálózatot. Legalább 180 ügynököt tartóztattak le, közülük 80-at kivégeztek. Henri Déricourt története pedig innentől kezdve vált igencsak gyanússá. Az első obskúrus mindjárt a közvetlen közelében bukkant fel. Kiderült, hogy a párizsi lakásuk szomszédságában nem más, mint Hugo Bleicher, az Abwehr hírhedt kémfogója lakott. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy Déricourt jó barátságban állt a párizsi Gestapo-főnökkel. Egyes információk szerint már Párizsba érkezésének pillanatában találkozott Karl Bömelburggal egy fekete Citroën hátsó ülésén.

Egy veterán ellenálló, Henri Frager 1943 októberében London felé tartott, hogy mindezek alapján bizonyítsa Déricourt kettősügynök-voltát. Az F szekció vezetője, Maurice Buckmaster azonban nem hitt a jelentésnek. Sőt később azt állította, hogy „soha, egyetlenegyszer sem hagyta cserben a fiúkat, és a SOE bármelyik tagja közül meszse neki van a legjobb eredménye a befejezett műveletekről”. Buckmaster mellett Bodington is folyamatosan kiállt régi cimborája mellett, bár lehet, hogy ezáltal magukat is védeni akarták, hiszen mégiscsak az ő emberükről volt szó. A lényeg, hogy Déricourt nem került bajba és tevékenységét a háború végéig folytathatta.

Később a romániai származású Vera Atkins, a SOE F szekciójának kémfőnöke nyomozásba kezdett, és volt náci kémelhárítókat faggatott Déricourt kapcsán. Az egyik, Hans Josef Kieffer beismerte, hogy Déricourt valóban a párizsi Gestapónak dolgozott, és rengeteg hasznos információt adott a franciaországi SOE-hálózatról. Egy másik SD-tiszt, Josef Goetz egy fotó alapján azonosította Déricourtot.

Zavar a rendszerben

Mindez elég volt ahhoz, hogy a francia hatóságok 1946 novemberében hazaárulás vádjával letartóztassák, ám a bírósági tárgyalás csak 1948-

ban vette kezdetét. Ekkoriban azonban Vera Atkins egyik koronatanúját, Hans Josef Kieffert háborús bűnökért kivégezték, Goetz pedig érdekes módon megváltoztatta a vallomását. Így az a furcsa helyzet állt elő, hogy a per során senki nem volt, aki Déricourt ellen tanúskodott volna. A tárgyaláson viszont megjelent Nicolas Bodington, aki ismét a francia barátja ártatlansága mellett tette le a voksát. Bodington vallomása után a bíróság kénytelen volt szabadlábra helyezni Déricourtot. Ez azonban nem jelentette azt, hogy az ellene felhozott vádaktól is megszabadult volna. Az áruló címke mindvégig rajta maradt.

Noha sok korábbi SOE-ügynök dühös volt Bodington kiállása miatt, azt ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a hagyományos angol titkosszolgálatok (MI6, MI5) és számos magas rangú diplomata, külügyi tisztségviselő az egész folyamatot elborzadva figyelte. Elsősorban azért, mert a brit hírszerző közösség elitje a SOE-ra szükséges rosszként tekintett, többen pedig egyenesen terrorszervezetnek nevezték. A SOE körüli nyilvános botrányoktól tehát mihamarabb szabadulni akartak, mert azok lényegében a régi szolgálatok hírnevének is jelentősen ártottak. Így a Déricourt-ügy mihamarabbi lezárása sokak érdekét szolgálta.

Ennek hátterében viszont más okok is húzódohattak. Egyesek szerint Déricourt tulajdonképpen az MI6 beépített embere volt, és valóban szivárogtatott a Gestapónak, ám ezt a brit hírszerzés utasítására tette. Az MI6 ugyanis ezzel akarta összezavarni a tervezett partraszállás kapcsán a nácikat. A dezinformációs kampány sikeressége végett pedig az MI6, lévén, hogy amúgy sem volt jó viszonyban a SOE-val, feláldozta az utóbbi által létrehozott franciaországi ügynökhálózatot. Jóllehet ez az elmélet ez idáig nem került bizonyításra, és valószínűleg soha nem is fog.

Indokína sűrűjében

Bármilyen is volt tehát az igazság, a lényeg, hogy Déricourt megúsza az akasztófát, a jó hírneve

azonban odalett. Ennek ellenére egy rövid ideig Franciaországban maradt és különböző légitársaságok pilótájaként kereste a kenyerét, ám idővel – valószínűleg a nyomasztó múlt vagy a jobb anyagi lehetőségek miatt – Laoszba emigrált. Az ország ekkor már megszabadult francia gyarmattartóitól, de rengeteg katona, üzletember és gengszter maradt az országban. Laosz ugyanis a világ egyik legnagyobb ópium-előállító országa volt, ennek következtében sokan ki akarták venni a részüket ebből. Az Air Laos Commerciale légitársaság is az ópiumcsempészet céljából alakult, mely mögött a korzikai maffia állt. Déricourt itt lett pilóta, és többnyire a Vientiane-i Wattay repülőtérrel szállított nyers ópiumot thaiföldi, vietnámi, kambodzsai kikötőkbe, ahonnan aztán Marseille-en keresztül New Yorkba és Miami-ba vitték az anyagot. A Déricourt által repült útvonalat később csak Air Opiumként szokták emlegetni, ami a hírhedt French Connection droghálózat egyik legelső szakasza volt.

Az üzlet jól ment, és valószínűleg emiatt Déricourt sem szűkölködött, noha az itteni életéről szinte semmit sem lehet tudni. Csúpn az biztos, hogy Déricourtnak 1962. november 21-én egy átlagos munkanap keretén belül kellett volna aranyat és néhány utast szállítani Vientiane-ból Sainyabuliba, ám máig tisztázatlan körülmények között a repülő a laoszi dzsungel felett lezuhant. A szerencsétlenséget senki sem élte túl, bár tény, hogy a holttesteket azóta sem találták meg, így hát Déricourt halála éppolyan rejtélyes és enigmatikus volt, mint az egész életútja. ■

Laosz a világ egyik legnagyobb ópium-előállító országa volt, ennek következtében sokan ki akarták venni a részüket ebből.